

DISPUTATIO INAUGURALIS

627

DE

INCENDIO,

1659, 11.

Quam

PRAESIDE DEO

Jussu III

auctoritate

NOBILISSIMI AMPLISSI-
MIQUE ICTORUM ORDINIS IN
ILLUSTRI ARGENTORATIENSIS
UNIVERSITATE

Pro

Summis in utroque Jure honoribus & Privilegiis
Doctoralibus ritè consequendis

Solemni examini submittit

MATTHIAS KONOW,
Hamburg.

*Ad diem 3 Augusti
Horis locoque solitis*

ARGENTORATI,

Typis expressit ANTHONIVS HAVG.

ANNO MDC LIX.

mitti
con-
radit
bfeu-
nfeu-
Cum
iffum
loco
Feudo
nsbec.
nt, ad
hoc
deli-
etiam
ur, ut,
libva-
scere,
e. Ro-

etiam
jorem
imme-
majori
illea-
ertetur

melfa-
ent, ve-
pro in-
fficiat.
si qua
uitatis,
M. de-
di-

750

V I R O

MAGNIFICO, NOBILISSIMO AMPLISSIMO
DOMINO

JOHANNI Gelebusch / Iurecon-
sulto Excellentissimo, & inclytæ Reipubli-
cæ Hamburgensium CONSULI, hoc
tempore Regenti.

Patri Patriæ, Domino ac Patrono meo singulariter observando.

Tum &

SPECTATISSIMO AC PRVDENTISSIMO VIRO
DOMINO

VVILHELMO de Hartog /
Civi apud Hamburgenses longè
Clarissimo.

Domino ac fautori meo multis modis colendo,

*Præsentem hanc Disputationem Inauguralem iure meritoq;
summâ cum observantia præsental.*

MATTHIAS KONOW.

I. N. D. N. I. C.

Procœmium.

Hema quoddam publicæ
solennique Eruditorum disputatio-
ni submittere propositum erat; de
specie verò eius eligendâ cum diu
non satis constaret, tandem incen-
dium placuit. Idque eò magis quod
non tantum à paucissimis pertractata, sed & quotidiana
materia esset: quorum alterum ei, qui in hoc studio
Juridico versatur, notum est, alterum præter alios no-
vissimus casus testatur, qui nuper haud procul abhinc
in curia domesticorum ortus, sicut repentè contigit,
ita lugubris maximè, & ferè exitiosus multis fuit. Cæ-
terum in legendis his thesibus Benevolus Lector haud
graviter feret, si non magnum allegatorum ornatum
deprehendet: Quod enim à Seneca *in Ep. 2.* dicitur, in
memoriam hic revocatum fuit; Lectionem multo-
rum authorum habere aliquid vagum & instabile, &
distrahere animum multitudinem librorum. Quæ
etiam causa fuit, quare præsentem materiam non tam
alienis opibus ornare, quam propriis meditationibus
elaboratam, quantâ fieri potuit brevitate, proponere
animus fuit, hoc unico adiecto, sicubi forsitan non o-
mnibus peræquè gratam operam præstitero, id tempo-
ri simulatque gravitati materiæ amice condonent.

A

THE.

Incendii materia satis tristis atque nodosa est. Gail. 2. *observ. 2. pr.* Itaque de eo dicturo mihi, sicuti multa sunt quæ altioris indaginis indigeant, ita paulo altius & à suis principiis repetenda res erit, adeò ut operæ pretium esse non immerito videatur, si quæ definitio, & quotuplex sit primo loco doceatur. Duplicem autem eam, hoc est nominis & rei esse, non tam à me docendum: quam jam antea constare omnibus creditur. Nomen iterum modo ejus: Etymologia, modo Synonymia declarabit. Ad istam quod Incendium ab in & candeo dicatur pertinet, Buchn. *in thesaur. Fabr.* Ad hanc non iniquè combustio ac conflagratio possunt referri. Quamvis enim negari haud debeat conflagrationis quidem vocabulum plerumque de incendio quod casu factum est prædicari; Combustionem autem ab incendio Hostiensis *in sum. de incend. num. 1.* distinguat, tamen cum non tam verba captanda quam quid res sit dicendum, mihi incendium hic in genere omnis maiorignis est, ex quo rei vel privatæ vel publicæ diminutio contingit, casu autem hoc vel aliter, quibusve in rebus sit factum perinde est.

II.

Et ex his simul quid de definitione rei sentiendum apparet. Nec subscribere hac in parte Vulteio possum, qui *lib. 1. jurispr. Rom. c. 49.* incendium per damnum igni culpa alterius excitato datum definit. Cum enim tractatio nostra generalis sit, & incendium fieri etiam sine culpa & delicto possit, ne definitio strictior sit suo definitio rectius ita describi poterit (prout quoque superiori thesi circa explicationem vocabuli fuit indica-

250
4.
riculum casus suscepit, *arg. l. 23. de R. I. & l. pacisci 31. D. de pact.* Vel res quæ incendio consumpta est non in obligatione speciei, sed generis existat, *l. incendium 11. C. si cert. pet.* Vel denique is, cui vis divina, imperavit, fur sive prædo sit, quem ex incendio etiam fatali teneri, ex *l. ult. D. de condict. furtiv.* probari potest. Est enim illud hominum genus semper in mora, *d. l. ult. de condict. furt.* unde etiam rei periculum ferre omne debet, eo quod moræ ille effectus sit, ut res sit periculo eius, qui moram admisit, *l. 5. & ibi Gloss. D. si cert. pet. l. 12. § f. D. de pos. Wensleb. c. de condict. furt. n. 8. Meier, disp. de culpa th. 119.*

VI.

Ratione eius quod dictum est pacto aliquem posse recipere casum, non inconcinnè subiungitur. Utrum is qui casum receperit, etiam de insolito teneatur? quod cum Doctoribus communiter negandum esse puto, per *l. 78. § f. D. de contrah. empt.* qui textus licet primo intuitu huic sententiæ contrariari videatur, tamen eo diligentius inspecto apparebit eum minimè esse contrarium; Dubium enim ibi est, utrum suscipiens in se periculum casus fortuiti si quid scilicet vi aut tempestate factum sit, teneatur, si nives frumenta corrumpant? Et Labeo respondet quod sic, est enim fortuitum; hac ex ratione, quia nives plerumque solent prodesse agro, quando itaque nocent aut sunt immoderatae aut veniunt contra consuetudinem temporis, exinde autem casus hi non possunt dici insoliti, imò potius soliti, solent enim tales immoderatae nives & contra consuetudinem temporis venientes committere frumenta corrumpere; manet itaq; textum istum non loqui de casu insolito, sed fortuito.

VII. II.

5.
VII.

Illud magis enodandum cum *l. si vendita insula* *ff. D. de peric. & commod. rei vend.* expressè dicat, incendium sine culpa fieri non posse; quorsum ea quæ de incendio merè fatali dicta hæctenus fuere pertineant? Vel saltem quomodo casus iste inculposus probari ab allegante possit? Equidem legem istam Interpretes aliquantum detinuisse ex Doctoribus passim constat, maximè quod in *l. nam salutem 3. §. 1. D. de off. præfect. vigil.* idem dicatur, scil. incendia culpa inhabitantium fieri, quæ autem culpâ fiunt ad casum fatalem referri nequaquam possunt. Sed missis quæ ab aliis huc afferri possent, ita rem planam fieri facilè puto, si inter rei veritatem & eius præsumptionem distinguam, ut quod de culpa in oppositis textibus dictum non nisi de culpa præsumpta accipiatur. Sicuti autem præsumptione tali veritati afferri præiudicium nequit, ita incendium nonnunquam mero fato fieri rectè dixi, nihil obstante, quod juris præsumptio dictis locis in contrarium existat.

II X.

Cuius tamen præsumptionis iste effectus est, ut onus probandi contrarium in inhabitatorem vel dominum ædium reiiciat. Nec enim juris & de jure ista præsumptio, sed juris simpliciter est, ut a deo culpa hæc à lege præsumpta contrariâ probatione rectè purgari possit, de qua probatione videri potest, *Alex. lib. 1. consil. 50. n. 4.* Quamvis ne hoc quidem perpetuum sit, eo quod juxta Doctores & *Berlich. part. 4. concl. 25. n. 39.* culpa ista, quæ in incendio præsumitur saltem levissima sit, quæ sicut (commodati contractu excepto) per rarò præstatur, *l. 5. §. nunc videndum 2. D. commod. ita.*

A 3.

con-

conductor, depositario & similibus, qui de levi tantum tenentur culpa nociva esse ne in hac quidem parte potest, unde incendio exorto isti securi sunt, cum è contra commodatarius virtute istius præsumtionis gravissimo in periculo versetur, vid. Franzk. *comment D. ad tit. loc. cond. n. 209.* & Rauchbar. *part. 2. quæst. 10.*

IX.

Obiicere hic aliquis §. *penult. l. de locat. conduct.* & *l. 25. §. qui columnam 7. D. eod.* cum textibus similibus posset, ubi à conductore custodiam diligentissimi patrisfamilias exigi, & ita eum de levissima culpa teneri non obscure dicitur. Verum negari non debet conductorem vel ex pacto, vel rei natura etiam de levissima culpa teneri posse, ut autem regulare illud sit nequaquam concedendum. Vel saltem Justinianus in *d. §. penult.* & Caius in *l. si merces 25. §. qui columnam 7. D. locat.* Superlativo pro positivo utuntur, sicut & aliàs illa commutatio verborum non infrequens est, & eodem modo positivus pro superlativo deprehenditur in §. *item is 2. l. quib. mod. re contr. oblig. l. 5. §. 2. D. commod.* confer. Wesenb. in *comment. ad d. §. penult. l. de loc. conduct.* & Franzk. *comment. D. tit. loc. n. 203.*

X.

Et hæc de incendio merè casuali. Quod si verò culpa casum præcedat, tum tenetur quis de casu, de quo alias non teneretur, §. *ac ne is quidem l. de L. Aquil.* & pro culpæ quæ adest qualitate gravius vel levius punitur. exemplū est in *l. lege Cornelia 4. §. 1. D. ad L. Corn. de Siccar.* Ita tamen ut pœna hæc ad mortem non extendatur. Non itaque pœna Legis Corneliæ de siccaris locum habere potest, quia hi casus dolo carent, qui necessario requiritur ad hoc ut pœnâ ordinariâ quis pos-

possit affici, extra ordinem itaque punientur per *d. l. 4. §. 1. d. t.* Illud quoque non omittendum videtur, quod culpa, quæ omittenti nocet, debeat esse ordinata ad casum, hoc est debet incendium ex tali culpa immediate esse exortum, tunc enim committenti erit noxia, etiam si casus præter opinionem venerit, *l. 22. D. de negot. gest.* similis textus est, in *l. si. res 3. C. te peric. rut.*

XI.

Quod si vero pactum de non præstando casum fortuitum interpositum fuerit, quid juris, videndum, & quia pactum dat legem contractui *l. 1. §. 6. D. de pos.* respondendum, ipsi omnino esse standum, si sc. casus purus & simpliciter fortuitus est. Si vero culpa eum præcesserit contrarium erit decidendum e.g. Titius locavit Cajo villam, & Cajus expressè convenit se nolle teneri de casu fortuito incendii, postea per famulum Caji incendium fuit exortum, quæritur itaque an Cajus teneatur nec ne? Et dicendum est eum maximè teneri; conventio enim ista quod quis non velit teneri de casu fortuito incendii non pertinet ad eum casum quo vel ipsius paciscentis vel familiæ culpâ factū est per *text. in l. 30. §. f. D. locat.* & quando dicitur neminem teneri de casu, semper subintelligitur, nisi culpa eum præcesserit; paria autem sunt utrum propria an vero famulorum adfuerit culpa per *d. text.* Nunquam tamen hæc culpa præsumitur, sed ab allegante debet probari per *l. 9. §. 4. D. locat.*

XII.

Quod de culpa dictum idem etiam de mora tenendum, uti supra in thesi s. jam fuit indicatum, nam & hæc facit ut quis casum præstare teneatur, *c. un. X. de com. mod.* Verum hæc regula exceptione non caret. Quid enim si res quæ periit apud debitorem eodem modo
apud

apud creditorem fuisset peritura? tunc cum Doctorebus dicendum puto debitorem liberari non obstante quod in mora fuerit: Constat itaque ex jam dictis tria præcipuè esse, quæ casum præstare faciunt nempe culpam, pactum & moram, per *alleg. c. un. X. de commod.* quorum si nullum adfuerit nec præstatio eius exigi poterit.

XIII.

Sufficiat hæc dixisse de fortuitis incendiis, jam quomodo ab homine fiat incendium, videndum. (sciendum vero est vocabulum hominis hic denotare tam liberum quam servum, quia in delictis publicis, uti est nonnunquam factum incendii, *l. 5. junct. l. 1. D. ad L. Jul. de vi publ.* Carpz. *in pract. crim. part. 4. q. 38. n. 1.* etiam servi propriè obligantur, *l. 2. C. de accusat. l. hos accusare 12. §. 3. D. eod. l. penult. D. si ex noxal. caus. ag. Wesenb. in π . t. de noxal. act. n. 2.* & conveniri possunt) Cæterum homo qui tale delictum committit, vel dolo id facit, vel culpa, unde illud dolosum hoc culposum dici potest. Dolosum est, quando quis sciens prudens & nocendi animo ignem in alicuius ædes vel res immittit, *arg. l. 9. & l. ult. §. f. D. de incend. ruin. naufr.* quod delictum cum enorme & grave sit, graviter quoque illud fuisse punitum nemo mirari debet.

XIV.

Est autem pœna huic delicto imposta alia à Carolo V. Imperatore, alia à jure Civili; Illius Constitutionem legere licet in Constitutionibus eiusdem criminalibus, *artic. 125.* Jus Civile autem pœnam variat, pro varietate nempe personarum, quæ illud commiserunt, ut & pro varietate loci, ubi illud factum fuit, *l. aut facta 16. §. sed hæc, 1. D. de pœn.* Locus facit ut aliter pu-

9.
632
puniatur incendium factum in civitate, aliter vero factum in villa. In civitate facti incendii poena est ut reus vel decapitetur, vel comburatur, vel bestiis obiiciatur, *l. 28. §. 12. D. de pæn. l. 9. D. de incend. ruin naufr. l. ult. §. f. d. r. Rauchbar. p. post. quest. 10. n. 7. VVurms. in pract. observ. lib. 1. tit. 47. observ. 20.* Quod si verò extra civitatem factum sit incendium, tunc incendiarius decapitatur, vel mitiori poenâ afficitur *l. 10. D. ad L. Cornel. de siccar. l. 11. C. de his qui accus. non possunt. Rauchb. VVurms. dd. II.* Doctores aliam adhuc faciunt differentiam scil. inter incendia magna & parva & horum poenam leviolem, illorum graviolem esse asseverant, *us Carpz. p. 4. quest. 3. Schneidw. ad §. capite tertio I. de L. Aquil. Berlich. tom. 4. conclus. 24. num. 34.*

XV.

Personarum respectum seu dignitatem cum constet in omnibus ferè delictis mitigare poenam per textum expressum, *in l. 3. §. 5. D. ad L. Cornel. de siccar. & alios quam plurimos, ita & in hoc observari delicto dubium non est propter textum in l. ult. §. f. D. de incend. ruin. naufr.* ubi verba satis clara hac de re habentur. Ita quidem ut Doctores exinde concludant Incendiarium Nobilem vel in aliqua dignitate constitutum propter incendium in civitate factum decapitari debere, ob incendium verò in villa factum, vel deportari, vel relegari, *Berlich. tom. 4. conclus. 24. n. 9.*

XVI.

Non autem dignitas tantum huius delicti poenam minuit, aliæ enim adhuc sunt causæ, quæ non solum eam mitigant sed & planè cessare faciunt. Facit autem cessare poenam, seu excusatur & quidem in totum infans, id est septem annis minor, *l. 18. C. de jur. delib.*, ut & infantia proximus, *§. Sed quod 10. l. de Inutil. stipul.*

B

pul.

pal. hi enim quicquid vident & faciunt ignorant, unde nec criminaliter puniri possunt per textum, in *l. 12. D. ad L. Corn. de siccar.* Item pupillus qui doli capax non est, nam de eo qui pubertati proximus est aliud dicendum videtur, *l. III. de R. I.* quia isti in delictis pro puberibus habentur, *l. 23. D. de furt. Iul. Clar. in §. f. quest. 60. n. 2.*

XVII.

De furioso idem habendum, qui & ipse à poena est excusandus, nam & hic quid facit ignorat, & satis ipso furore punitur ut est in *l. 12. D. ad L. Corn. de Siccar. Iul. Clar. loc. alleg. n. 7.* Sed quod ætatem atque furorem excusare incendium ab homine causatum dictum est, quoad vindictam criminalem tantum, non etiam si civiliter ad rei persecutionem agitur accipiendū erit. Quoties enim ex re actio vel obligatio oritur furiosus & pupillus excusari nequaquam possunt per expressum textum, in *l. furiosus 46. D. de O. & A.* ubi obligatio ex re nihil aliud significat quam obligationem sine mutuo & expresso consensu introductam, quod contingere etiam delicto potest, Borcholt. *Disp. de reb. cred. 1. ad posit. 16. arg. 3.* Quamvis non ignorem Doctissimum Cuiacium in *Recit. solennib. ad t. de O. & A. in d. l. 46.* à me dissentire: obligationem scilicet vel actionem ex re oriri, tunc demum, ubi quasi contractum est non etiam si peccatum est. Movetur ille *l. infans 12. D. ad L. Corn. de siccar. & l. sed etsi 5. §. 1. D. ad L. Aquil.* Verum sicuti lex Cornelia ad vindictam criminalem introducta, ita oppositio, *l. 12. debellari* facile potest. Acrius autem instare adducta, *l. sed etsi. 5. §. 1. D. ad L. Aquil.* videtur, quippe quæ & ipsa non ad pœnam corporis, sed damni æstimationem agit, & rei persecutoria.

ria est, ex delicto tamen, hoc est culpa descendens, quã cum infans vel furiosus non tenentur, meritò quoque ex delicto talium tanquam ex reactionem non oriri videre licet. Qualis disputandi ratio pro Cuiaciana sententia quidem non malè proponitur, sed re penitius inspecta, non contemnenda diversitas deprehenditur. Est enim ex L. Aquilia actio, ne à parte actoris quidem merè rei persecutoria eo quod per inficiationem crescit, l. 23. §. 10. ad L. Aquil. & modo quanti res in anno retrorsum, modo quanti in diebus 30. proximis unquam plurimi fuit, competit, quamvis res tempore damni tanti nequaquam fuerit, Wes. ad L. Aquil. n. 5. Quæ sane ratio facit ut nec adversus hæredes concessa sit, l. inde Neratius 23. §. hanc actionem 8. D. ad L. Aquil. Unde textu illo nihil obstante, maneat decisum, infantem atque furiosum ex incendio rectè conveniri, non quidem ad ullam pœnam, sed solùm ut quantum revera damnum datum resarciatur. Exigit hoc justitia qua suum cuique tribuendum, nemo lædendus, l. 10. D. de just. & jur. aut iniqua per alterius factum conditione afficiendus. Suadet quoque æquitas, qua Prætor succurrere & ad minimum si alia actio non competat, per in factum actionem rem ita debet moderari, l. quia actionem 11. D. de præscript. verb. Quid? quod etiam in simili si bestia quædam causa incendii existeret, utique Dominus de æstimatione damni tenebitur, l. 1. pr. D. si quadrup. paup. fec. dic. & Constit. Carol. criminal. artic. 130. quæ tamen nec ipsa culpa vel iniuria fecisse dici potest. d. l. 1. §. 3. si quadrup. paup. fec. dic.

XIIX.

Causæ quæ pœnam saltem minuunt variæ sunt, ut pœnitentia, ebrietas, propria confessio, senectus & alia

un-
. 12.
non
di-
pu-
est.
ena
atis
Sic-
fu-
di-
et-
dũ
fu-
ex-
oli-
si-
od
eb.
o-
in
io-
est
2.
il.
em
est.
L.
or-
o-
ria

aliæ quam plurimæ quas omnes enumerare instituti ratio non permittit & de iis satis prolixè agit *Iul. Clar. in d. quest 60.*

XIX.

Postquam vidimus qua poena jure antiquo incendiarii dolosi fuerunt puniti, videndum quoque est quomodo hodiè puniantur. Invenitur autem poena eorum, uti supra *th. 14.* dictum, *in Constitutione criminali Caroli V. articulo 125.* his verbis expressa: *Item die Bosse hafftige überwundene Brenner / sollen mit dem Feuer vom Leben zum Tod gerichtet werden.* Quare autem Incendiarii comburantur, ratio hæc esse potest, quia is qui domum incendit quam plurimos periculo exponit ut incauti vivique propriis in domib⁹ consumatur, qui itaque tale exitium aliis præparat eodem modo ut peccat iniquum non est. *arg. l. 7. D. de extraord. crim.*

XX.

Quæ poena cùm coincidat cum poena juris Digestorum, ita ut dubitari possit utrum per Constitutionem Carolinam aliquid immutatum sit nec ne, Nihilominus tamen si quis diligentius inspiciat textum Constitutionis Carolinæ, non unam deprehendet differentiam inter jus novum & antiquum. Hoc enim cum multiplex & varia poena Incendiariis esset imposita, Constitutio Carolina eas in unam redegit, quæ indistinctè omnes sine ulla exceptione puniri debent: Cum enim textus generalis sit, generaliter quoque ut accipiatur æquum est, ita ut nemo excludatur *Carpz. d. l. n. 16. 17. & 18.*

XXI.

Ne is quidem qui proprias inflammavit ædes,
mo-

modo id fecerit animo nocendi vicinis, seu ea intenti-
 one ut combustis propriis ædibus ignis vicinorum
 quoque consumat ædes Carpz. *part. 4. const. 17 def. 2.*
 Licet flamma in ipso initio sit extincta nec vicinis
 ædibus nocitum, non enim damni qualitas tantum,
 sed etiam delicti atrocitas, & animus inspicitur. *l. 1. D.*
ad L. Corn. de sic. & licet vel minimum imò plane nul-
lum fuerit damnum datum, tamen quia delictum fuit
consummatū poenam non evitabit reus Carpz. d. l. def.
3. 4. Idem dicendum de eo qui damnum restituere pa-
 ratus est, propter easdem rationes, & ne malitia incen-
 diarii maneat impunita. Sicuti & is qui alteri man-
 davit ut ignem immittat, nam equalis poena tam man-
 danti quam mandatario infligitur *l. 15. §. 1. D. ad L.*
Corn. de siccar. Illi quidem quia quod quis per alium fa-
 cit ipse fecisse intelligitur, ut habet vulgata regula:
 Huic vero qui rei turpis nullum est mandatum *l. 6. §. 3.*
l. 22. §. 6. D. mand. c. non est obligatorium de R. 1. in 6.
 Carpz. *part. 4. conclus. 12. def. 6. & 8.*

XXII.

Alia adhuc differentia inter jus antiquum & no-
 vum reperitur in eo, quod Constitutio Carolina non
 nisi unum agnoscat incendium, non observato utrum
 in civitate, an vero in villa fuerit factum, cum tamen
 jus civile non tantum diligenter ea discernat, sed & di-
 versas poenas iis imponat, ut ex antea dictis jam notum
 est. Quarum tamen persecutio non est perpetua, nam
 præscriptio ut alias accusationes ita & hanc de incen-
 dio cessare facit. Ut autem sciri possit quando ea pro-
 cedat distinguendum est utrum criminaliter an vero
 civiliter agatur, Civilis enim actio per 30. extinguitur
 annos. Criminalis vero 20. annorum præscriptione

contenta est *l. 3. D. de requir. reis.* Hæc enim præscriptio, nisi alia in jure sit definita omnia delicta extinguit Lubler. *de Incend. c. 3. n. 36 per d. tx.* Debet autem hæc exceptio præscriptionis à reo objici, Judex enim in criminalibus eam non supplet. Mynsing. *cent. 4. observ. 25.*

XXIII.

Et tantum de dolosis incendiis, culposa quoque ut attingamus ordo requirit: Quia vero culpa non una semper eademque est, verum tres ejus reperiuntur gradus, lata scilicet, levis, & levissima, Incendii quoque culposi tres faciendæ sunt species, ita ut fiat vel culpa lata, vel levi, vel levissima: Culpa lata fit incendium quando ex dissoluta exoritur negligentia textus est in *l. 29. pr. D. mand. l. 226. de V. S. l. 11. D. de incend. ruin. naufr.* & qui ita incendio causam præbent non impuniti manent.

XXIV.

De pœna tamen ejus Doctores inter se non conveniunt propter textum in *l. 11. D. de incend. ruin. naufr.* in quo textu quidem dicitur, quod incendium culpa lata commissum, sit puniendum, sed qua pœna non exprimitur, unde variæ eorum ortæ sunt opiniones: Verior tamen & juri nostro magis consentanea videtur eorum sententia; qui statuunt pœnam esse arbitrariam, uti faciunt Menoch. *lib. 2. de arbit. jud. quest. c. 4. cas 390. n. 26.* Rauckb. *d. quest. 10. n. 10.* commoti per antea allegatum textum *l. 11. de incend. ruin. naufr.* ut & propter *l. 3. §. 1. D. de off. præf. vigil.* Nam quando in jure nulla certa pœna delictio est imposita, arbitrio judicis ea est committenda *l. 1. §. f. D. de jur. de lib. l. metus 3. sub. f. D. ex quib. caus. maj.* Berlich. *d. l. n. 24.*
Ita

Ita tamen ut Judex eam non extendat ad mortem propter *l. 3. §. 1. D. d. t. de off. Praef. Vigil.* Berlich. *d. conclus. 25. n. 8.* Ex hac ratione, quia poena arbitraria est dubia & incerta, in dubio vero mitior poena est eligenda *l. interpretatione D. de poen.* Menoch. *de arbit. jud. quest. lib. 1. quest. 86. n. 2.* Unde capitalis quæ omnium poenarum gravissima est infligi non potest, idq; etiam satis probatur ex alleg. *l. 3. §. 1. de off. Praef. Vigil.*

XXV.

Nec reus liberatur hac poenâ sed etiam ultra eam tenetur ad damni restitutionem *d. l. 9. de incend. ruin. naufr. l. 28. §. 12. D. de poen.* Nam & hîc ut & in aliis delictis omnibus tam criminaliter ad poenam publicam quam civiliter ad privatam damni reparationem agi potest *l. 23. §. 9. D. ad L. Aquil.* Ad recuperandum autem hoc damnum plura parti læsæ competunt remedia, habet enim actionem ex edicto Prætoris *extit. D. incend. ruin naufr.* Item actionem ex L. Aquilia *l. 27. §. 5. §. 6. 7. 8. 9. D. ad L. Aquil.* Berlich. *d. conclus. 25. n. 11.*

XXVI.

Non incommodè hic quæri potest, utrum ea quæ diximus obtinere in culposis incendiis, scilicet ut ultra poenam etiam ad interesse possit agi, in dolosis quoque obtineat? Quod multi affirmant, nec desunt qui id negant. Affirmantes moventur per *l. qui ades 9. D. de incend. ruin. naufr. l. capitalium 28. §. 12. D. de poenis.* Item per *c. si aggressus 5. et. c. si domum 6. X. de injur. & damn. dat.* Mynsing. *cent. 6. observ. 88.* Rauchb. *d. quest. 10. n. 11.* Expressè enim in allegatis textibus dicitur incendiarios ad damni restitutionem teneri. Verior tamen videtur negantium opinio, qui statuunt in omnibus ferè delictis ubi poena mortis vel alia corporis afflicti-

afflictiva infligitur reum non teneri ad damni reparati-
onem, nam ibi interesse publicum privatum absomit
Carpz. *de fin.* 13. Berlich. *d. p. 4. conclus. 19. num. 35. &*
conclus. 24. num. 49. & seqq. qui ad textus antea allega-
tos respondet & dicit priores duos juris civilis textus
nempe *l. 9. de incend. ruin. naufr. & l. 28. §. 12. D. de*
pæn. loqui de tali incendio quod non dolo sed culpa est
exortum: Posteriores vero duo Juris Canonici textus
loqui quidem de incendio voluntario & ex proposito,
facto, sed quia Jus Canonicum Incendiarios igne vel
morte non punit Menoch. *lib. 2. D. arbit. iud. quest.*
cent. 4. c. 390. n. 37. & seq. ideoque mirari nemo debet
si ad damni restitutionem eo jure teneantur.

XXVII.

Levi culpa incendium fieri dicitur illud quod per
incuriam fit *l. 11. D. de peric. & incommod. rei vend. e.g. si*
scil. aliquis in custodiendo igne non eam adhibet dili-
gentiam, qualem frugi patresfamilix rebus suis adhi-
bere solent, Rauchbar. d. q. 10. n. 18. Berlich. d. concl. 25. n.
16. Exemplum habemus in l. 30. §. 3. ad L. Aquil. ubi
quis die ventoso ignem in stipulam suam vel spinam
immisit comburendæ eius gratia, culpæ enim reus est,
si vi venti ignis ulterius evagatus vicinum læsit; Licet
enim incendium per ventum excitatum casuale sit &
fortuitum, si scil. is qui ignem habuit omnia observa-
vit, quæ observare oportuit, tamen hic culposus fit, quia
culpa præcessit casum, & nullo modo se excusare po-
test, qui die ventoso ignem in stipulam immisit & per
hoc vicino nocuit, cum enim damno occasionem de-
dit, ipse illud fecisse intelligitur, uti dicitur in allega-
to textu.

Hanc

Hanc autem culpam non solum præstare tenentur Inhabitatores, inquilini & alii, sed etiam ipsi Domini ædium, si per incendium in ædibus eorum exortum vicinis fuerit nocitum. Nec movet quod in *l. 18. D. solut. matr.* dicatur; in propriarum rerum administratione culpam à nemine exigi, & ita nec admissam coërceri posse. Verum enim hoc est si culpa talis aliis damnum non dedit; alias culpa in re propria, præcedens casum in re aliena obligat, *l. 27. §. 8. D. ad L. Aquil. Rauchbar. d. q. 10. n. 23.*

XXIX.

Convenitur autem talis incendiarius civiliter ad hoc ut damnum restituat, *l. 1. 2. C. de L. Aquil. l. 28. §. 12. D. de pæn. l. 9. D. de incend. ruin. naufr. ibiq. Gothofred. in not. lit. y.* qui vult ad duplum posse agi, ex *Paul. 5. sentent. 3. §. ult.* Utrum autem criminaliter quoque cum eo agi possit, de eo multi dubitant propter, *d. l. 9. de incend. ruin. naufr.* Puto tamen illud affirmandum exemplo actionis furti civilis, quæ cum criminali planè concurret, *l. ult. D. de furt.* ita ut quamvis prius ad æstimationem damni actum, vel contra fuerit, nihilominus tamen altera institui actio rectè possit: cum enim actiones istæ diversæ sint, diversumque in finem institutæ, cur altera alteram consumere debeat videre nequaquam possum, & forsitan ea de re plura dicendi futurus amicorum congressus occasionem dabit: Itaque his omissis tandem quid in levissima obtineat culpa examinandum restat.

XXX.

Levissima igitur culpa incendium tum dicitur factum, quando quis talem non præstat diligentiam qualem optimus ac diligentissimus paterfamilias suis

C

rebus

rebus præstare solet, *l. 18. D. commod. Rauchbar. d. q. rø. n. 28. Berlich. d. conclus. 25. n. 36.* Et propter hanc culpam nemo ad aliud quid quam ad solam damni reparationem obligatur, *per d. l. 9. vers. Si vero casu D. de incend. ruin. naufr.* quam non evitabit, etiamsi illa in omittendo fuerit; nam licet talis culpa non semper possit vindicari actione L. Aquiliæ ut volunt Doctores, tamen nonnunquam cum ipsa, tum alia potest intentari actio quæ incendiaria dicitur, *l. 7. §. 13. D. de pact. de qua in tit. de incend. ruin. naufr. ibiq. Wesenbec. n. 6.*

XXXI.

Hoc quæstionis est utrum ii, qui ad levissimam culpam præstandam obstructi non sunt, actione legis Aquiliæ conveniri possint ad damnum & interesse resarciendum, quod ex incendio levissima culpa exorto illatum est? Quod affirmare non vereor propter expressum textum, *in l. 44. D. ad L. Aquil. & l. 27. §. 11. eod. modo culpa ista fuerit in faciendo, ut vult Menoch. d. cas. 390. n. 11. Berlich. d. conclus. 25. n. 59.* non in omittendo commissa.

XXXII.

Videtur & hoc addendum, non semper cum, qui incendium fecit, puniri, sed alium. Quod licet primo intuitu juri nostro videatur contrarium, statuit enim illud, Neminem ex delicto alterius obligari, *arg. l. 74. de R. l. l. 6. §. 1. C. unde vi.* in rei tamen veritate illud non est, ut partim supra dixi. Dominus namque seu paterfamilias tenetur de incendio à familiâ excitato quia scilicet caput familiæ est, & eius imperio omnes sunt subiecti. Non autem indistinctè hæc assertio vera est, sed tunc demum obrinet, quando i. constat de certâ personâ ex familiâ quæ incendium fecit, certi enim ho-
mi-

minis factum debet argui, *l. 6. §. f. nau. caup. stab.* Et
 2. persona ista circa officium suum deliquit; tunc enim
 Dominus sibi imputare debet, quod in eligendis servis
 non maiorem adhibuerit diligentiam, *l. ult. §. 4. d. e. l.*
27. §. 11. D. ad L. Aquil Si verò de certâ ex familiâ personâ
 cuius culpa incendium factum est non constat, aut is
 qui incendium fecit extra officium suum peccavit, tunc
 non tenetur paterfamilias, *Gail. l. 2. observ. 21.*

n. 6. Rauchbar. d. quest. 10. n. 67. Berlich.
d. conclus. 25. n. 105.

FINIS.

C 3

Nobiliss.

NOBILISSIMO CLARISSIMOQUE
VIRO

DOMINO CANDIDATO.

Dilectum Themidi germen, mens
aucta politis
Artibus, & moris lex specimen-
que boni,
Conscendit cathedram CONOW, latu-
rus honorum
Præmia iam pridem debita iure sibi.
Commodet his meritis pulcrum Fortuna
favorem,
Et seruet nobis hoc Patriæque decus.

*Amico & Fautori honoratissimo,
animo quàm carmine meliori gra-
tulatur*

Jo. Henr. Bœclerus

Nobili, Clarissimo & Consultissimo
DOMINO

MATTHIAE KONOW.

INCENDI terrore tui non rura coloni
Destituunt, patrio civica turba lari

NI

038.
Nil metuit, nec aquam trepidans vicina clamat,
Siphonem & subitas nemo requirit hamas.
Huic Themis ipsa facem socio porrexit Honore,
Emicet ut laudis splendida flamma tuæ

Amicitia & boni ominis causa scri:
Robertus Koenigsmannus,
Eloq. Professor.

NOBILISS. DN. KONOW.

Quem vel erudita quondam destinavit Lipsia,
Ac vel Altdorffum paravit, expetivit Gallia,
Hunc sibi nostrum Lycæum vindicat tandem diem;
Et super felicitates ceteras id deputat,
se, quod omnibus negatum, possidere maximè.
Quàm TIBI, dilecte, lator, quum tuum specto decus,
Et tot Heroas modesta concitantes jurgia,
Cum quibus vicisse pulchrum, vel fugam pulchrum est da-
re,
si quid amplius requiris, servet, opto, T E Deus.

Honoribus
perquam dilecti sui conterranei
& commensalis ita favebat
D. M. Briesse.

Amplissimo & Consult. V.

Domino KONOW.

SI quod quisque sibi vivit, vel cogitat in se,
Ex solo demum concipit ingenio,
Optimus esse mihi K o n o w, quin igneus esse,
Et solidi multum continuasse potes.
Quicquid agis, divinus agis, seu sacra parantur,
Seu veteres potius, seu nova Musa placet,

Seu

350
Seu totum Juris corpus, superabile nulli,
Seu toties victæ carmina legis adis.
Omnia ad arbitrium veniunt, & quicquid abhorret
Longius, ex rebus non amat esse tuis.
Nullius infelix quæris Doctoris acumen,
Quicquid suppeditat litera prima, legis.
Nunc etiam dum summa tibi certamina fervent,
Et tuus ex alio spiritus igne micat,
Expressam referunt incendia condita mentem,
Et factam flamma de meliore probant,
Quam vel mille modis aliis atque artibus ornas,
Quarum præcipuam postulat usus opem.
Ardeat ergo licet; ponit tua pagina leges,
Et rem præsentem relligiosa docet,
Discernenda putas incendia, nec tibi tantum
Fatorum in sacras creditur esse domos,
Quin non solertes illud prævertere curæ,
Aut hominum possit restituisse manus.
Quanquam non hominum est semper præstare salutē,
Interdum eximiâ plus valet arte malum;
Verùm te Konow post tot discrimina rerum
Et non unius tædia longa viæ,
Defunctumq; tuo (sunt hæc mea vota) labore,
Accipiet civem patria læta suum.

*In vicem amoris & observantia
nusquam vulgaris L.M.Q.
adscripsit*

JOH. FRID. SCULTETUS.

☞)○(☞

Strassburg, Diss., 1659-60

ULB Halle

3

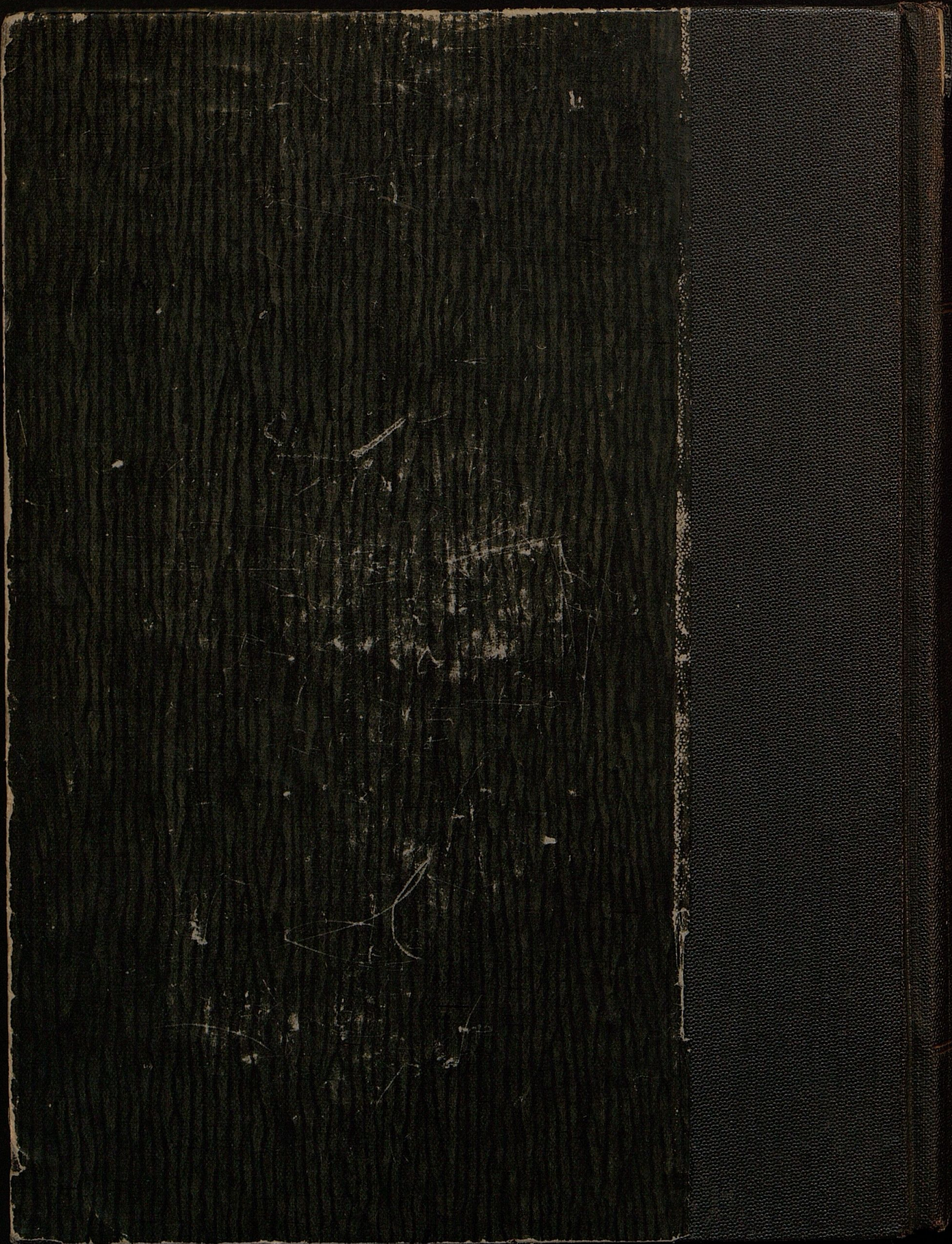
005 607 590

TA → OL

1077

B.I.G.

Farbkarte #13

DISPUTATIO INAUGURALIS

627

DE
INCENDIO,

1659, 11.

Quam
PRAESIDE DEO

Jussu III

auctoritate
**NOBILISSIMI AMPLISSI-
MIQUE JCTORUM ORDINIS IN
ILLUSTRI ARGENTORATENSIVM
UNIVERSITATE**

Pro
Summis in utroque Jure honoribus & Privilegiis
Doctoralibus ritè consequendis

Solemni examini submittit

MATTHIAS KONOW,
Hamburg.

*Ad diem Augusti
Horis locq̄ solitis*

ARGENTORATI,
Typis expressit ANTHONIVS HAVG.
ANNO MDC LIX.